

STŘEDNÍ ŠKOLA, ODRY, příspěvková organizace

STRATEGIE ŘEŠENÍ A PREVENCE VYSOKÉ OMLUVENÉ A NEOMLUVENÉ ABSENCE

Zpracovali:	Mgr. Veronika Dubovská , výchovný poradce Mgr. Eva Pončíková , koordinátor inkluze Mgr. Gabriela Svobodová , kariérový poradce
Působnost:	Všichni zaměstnanci, žáci, zákonní zástupci
Účinnost:	od 05. 02. 2020
Schválila:	Mgr. Jana Kellnerová

Střední škola Odry považuje tuto strategii za primární nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v uskutečňování preventivních aktivit, kde se sleduje účinnost, průběh, měří se efektivita jednotlivých aktivit. Reaguje na podmínky školy, na základě rozpracování školní preventivní strategie, je vypracován preventivní program školy. Pro Střední školu Odry je prioritní a závazný.

Základní pojmy

Prevence

Prevence = předcházení, je soustava opatření, která mají bránit výskytu nějakého nežádoucího jevu, snižovat jeho pravděpodobnost, předcházet například dlouhodobé absenci, záškoláctví, nemocem, drogovým závislostem, zločinům, nehodám, neúspěchu ve škole, sociálním konfliktům, násilí, ekologickým katastrofám a podobně. Opatření tohoto druhu se nazývají preventivní.

Primární prevence

Zaměřena na celou populaci, má být klíčová, rozlišujeme:

- a) nespécifickou – prostřednictvím školního vzdělávacího programu posilujeme u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, spolužákům a učitelům
- b) specifickou – důsledné seznámení žáků a rodičů se školním řádem, s preventivní strategií a preventivním programem školy
- c) specifickou selektivní a indikovanou primární prevenci - včasné zahájení preventivních programů pro rizikové jedince či skupiny žáků a třídní kolektivy. Zahájení spolupráce s odborníky specialisty ze školních servisních zařízení (PPP, SVP atd.) nebo odborníky z nestátních neziskových organizací (certifikované programy).

Důležitým faktorem primární prevence je mapování situace ve škole, v domově mládeže. Zjišťování potřeb žáků, jejich problémů, nedostatků, je prioritní pro každého pedagogického pracovníka na naší škole.

Záškoláctví

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka při vyučování (absenci žáka omlouvá pedagogický pracovník, nikoliv rodič, a to na základě písemné žádosti zákonného zástupce či plnoletého žáka, vždy v souladu s pravidly školy, která jsou uvedena ve školním řádu). Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona č.561/2004 Sb., který doporučuje jednotný postup při uvolňování a omlouvání žáků základních a středních škol z vyučování a prevenci postihu záškoláctví v základních a středních školách, metodický pokyn MŠMT, Čj. 10 194/20002-14. Nezřídká je záškoláctví spojeno s dalšími typy rizikového chování, které negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince.

Typy záškoláctví:

- a) Pravé záškoláctví – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí.
- b) Záškoláctví s vědomím rodičů (jinak také tzv. skryté záškoláctví) – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý

postoj ke škole nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti.

- c) Záškoláctví s klamáním rodičů - existují děti, které dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, pro které nemohou jít do školy, a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody. Tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů.
- d) Útěky ze školy – někdy se tomuto typu říká interní záškoláctví, kdy žáci do školy přijdou, nechají si zapsat přítomnost a během přestávky či polední pauzy opustí školu bez vědomí učitele a už se do vyučování nevrátí.
- e) Odmítání školy – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže, např. v důsledku problémů ve škole souvisejících s obtížností učiva, při strachu ze šikany nebo výskytu školní fobie nebo deprese.

Záškoláctví ovlivňuje řada faktorů:

- a) negativní vzory v okolí
- b) glorifikace rizik a negativního chování v médiích
- c) prostředí ohrožené sociálním vyloučením
- d) neuspokojení základních psychických potřeb (potřeba uznání a pozornosti)
- e) volání o pomoc v tíživé akutní situaci – dítě je ve stresu
- f) negativní citové zážitky spojené se slabým prospěchem, neschopností porozumění
- g) učivu a tím i zhoršené sociální postavení v kolektivu (porucha mezilidských vztahů)
- h) špatné přizpůsobení školnímu režimu
- i) nechuť ke školní práci
- j) disharmonický vývoj osobnosti (oploštěná emocionalita, výraznější egoismus, nedostatečná sebekontrola a vnitřní zábrany)

Pozdní příchod

Pozdním příchodem se rozumí taková neomluvená nepřítomnost žáka, a to i opakovaná, která je způsobena zpravidla nedbalostí žáka nebo osob odpovědných za výchovu, která trvá zpravidla po určitou část vyučování či hodiny (nebo i jen po část vyučovací hodiny), a to obvykle na jeho počátku.

Příčinou pozdních příchodů může být špatná dopravní dostupnost školy (např. dopravní spoj jede jednou za hodinu, ke škole přijíždí až po začátku vyučování), výluka dopravního spoje, ale většinou se setkáváme s problémy s vypravením se z domova, případně komplikace pramenící z nepříznivé sociální situace.

Současný stav problematiky

Nejdůležitějším předpokladem pro předcházení patologickému jevu záškoláctví je úzká spolupráce školy s rodiči. Bohužel, můžeme konstatovat, že někteří rodiče reagují na spolupráci, až když se vyskytnou problémy. Velmi rádi pak vzniklou situaci řeší formou trestu, což není nejvhodnější metoda. Rozpory ve výchově v rodině a nedostatky v pedagogickém procesu mohou podmiňovat nežádoucí jevy. K hodnocení záškoláctví by se mělo přistupovat citlivě, což následně ovlivní i další postup řešení. Při každém hodnocení záškoláctví by měla být pozornost zaměřena na výchovné působení, na jeho preventivní charakter. Velmi obtížně lze určit, jaký podíl viny má na záškoláctví pedagog, škola, rodina. Důraz je kladen na správné

provázání spolupráce pro včasné zachycení problému. Je třeba znát důvod, proč se dítě chystá vyhnout se vyučování, zda potřebuje konkrétní pomoc, překonat potíže. Důležité je všimnout si prvních podezřelých signálů, správně jedince motivovat, přizpůsobovat školní nároky možnostem žáka. Prevenci záškoláctví nelze podceňovat, neboť úroveň dosažených znalostí a dovedností bývá velmi často odrazem počtu zameškaných neomluvených hodin. Záškoláctví je samo o sobě asociálním chováním a bývá často odrazem aktuálního psychického stavu jedince. Mezi záškoláky najdeme i případy, kdy se jedná o poruchu osobnosti, kde zcela chybí pocit morální povinnosti a odpovědnosti. V těchto případech je zapotřebí požádat o pomoc školní poradenské pracovníky, popř. odborníky v pedagogicko - psychologických poradnách. Rodiče často chápou vyhledání odborné pomoci, jako to nejzazší řešení. Neuvědomují si, o jak důležitý krok k vyřešení problému se jedná. V souvislosti s prevencí je důležitý způsob komunikace, umět naslouchat jeden druhému, vzájemně se tolerovat, důvěřovat si. Tyto schopnosti, tvoří základ pro předcházení problémům, jsou bohužel již v rodině a následně i ve škole často opomíjeny. Přemíra zaměstnanosti rodičů je důsledkem malé komunikace, děti se potom snaží nezájem ze strany rodičů kompenzovat ve vrstevnických partách, upoutáním pozornosti na sebe.

Způsoby omlouvání žáků z vyučování, řešení záškoláctví a pozdního příchodu do hodin je podrobně zpracováno ve Školním řádu.

Podrobný postup školy při neomluvené a vysoké omluvené absenci žáka

a) kontakt se zákonným zástupcem: při neomluvené absenci v rozsahu alespoň jedné vyučovací hodiny třídní učitel eviduje nepřítomnost a vyčká, zda zákonný zástupce nezletilého žáka omluví a doloží důvody jeho nepřítomnosti ve vyučování do 3 kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti (§ 50 odst. 1 a § 67 odst. 1 školského zákona), za podmínek stanovených školním řádem. Třídní učitel upomíná zákonného zástupce žáka k doložení důvodu nepřítomnosti žáka přes SW Bakaláři nebo telefonicky. Není-li důvod nepřítomnosti doložen ani po upomínce, třídní učitel učiní záznam do katalogového listu žáka (obsahující datum nepřítomnosti a druh kázeňského opatření). Třídní učitel kontaktuje zákonného zástupce a informuje jej o absenci žáka a kázeňském opatření, které bylo za neomluvenou absenci uděleno. Při opakujícím se problému třídní učitel vyzve zákonného zástupce žáka k návštěvě školy.

Prostřednictvím neformálního rozhovoru učitel zjistí důvod nepřítomnosti dítěte, případně možný motiv, který jej k záškoláctví vedl. Společně domluví další postup. Výsledek je zaznamenán.

V komunikaci se zákonnými zástupci žáka je vždy třeba klást důraz na pozitivní přístup a konstruktivní řešení. Je třeba objektivně popsat situaci, zdůvodnit, proč je tato situace nežádoucí, popsat žádoucí stav a domluvit se na opatření, která budou přijata k jeho nastolení.

Nedaří-li se kontaktovat zákonného zástupce žáka, následuje písemná pozvánka k osobnímu setkání zákonných zástupců s třídním učitelem a výchovným poradcem formou Výchovné komise. Výchovná komise proběhne za přítomnosti třídního učitele, výchovného poradce, zákonného zástupce žáka. Účast žáka je velmi vhodná. Bude probrána situace žáka, případně situace rodiny, učitel zjišťuje možné příčiny záškoláctví a domlouvá s rodiči postup k nastolení žádoucího stavu. Výchovný poradce ve věci poskytne své stanovisko spolu s návrhem dalšího postupu vyplývajícího ze Školního řádu.

Zápis o Výchovné komisi je součástí záznamu o opatřeních, s jehož účelem, jakož i s dalším možným nakládáním s ním, budou zúčastnění seznámeni. Zápis bude učiněn do formuláře, a to s podpisem všech zúčastněných. S rodiči je domluven termín další schůzky, reflektující povahu a závažnost konkrétního případu, jakož i charakter a časovou náročnost opatření, na jejichž přijetí ke zlepšení situace se strany dohodly. Na této schůzce je třeba sledovat a vyhodnocovat plnění opatření v rámci jednání všech zúčastněných a případně ji opakovat. Pokud by opatření plněna nebyla, je nutné nastavit další postup, který je součástí Školního řádu.

b) kontakt se zletilým žákem školy: při neomluvené absenci v rozsahu alespoň jedné vyučovací hodiny třídní učitel eviduje nepřítomnost a vyčká, zda se zletilý žák omluví a doloží důvody jeho nepřítomnosti ve vyučování do 3 kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti. Pokud tak neučiní, žák je výchovným poradce pozván k Individuálnímu pohovoru. Součástí Individuálního pohovoru je Záznam o jednání s žákem, kde se zaznamenává specifikace problému, popis výsledku jednání, další postup a termín kontrolního setkání. Žák má možnost se písemně vyjádřit do Záznamu, zda s výsledkem a dalším postupem souhlasí.

Nedaří-li se kontaktovat zletilého žáka a bydlí ve společné domácnosti se zákonným zástupcem, třídní učitel postupuje podle bodu a).

Při vysoké omluvené absenci žáka může škola požadovat, považuje-li to za nezbytné, doložení nepřítomnosti žáka z důvodu nemoci (potvrzení) příslušným praktickým lékařem žáka, popř. ošetřujícím lékařem nebo klinickým psychologem, a to jako součást omluvenky **vystavené** zákonným zástupcem nezletilého žáka. Ve výjimečných případech (především v případě časté nepřítomnosti žáka nasvědčující zanedbávání povinné školní docházky), může škola požadovat potvrzení ošetřujícího lékaře, popř. příslušného praktického lékaře nebo klinického psychologa, i v případě nepřítomnosti kratší než tři dny.

Selžou-li všechny možnosti, zákonný zástupce ani žák nemají zájem nastalou situaci řešit, škola postupuje přesně podle Školního řádu a metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních (dokument MŠMT č.j. 21291/2010-28) – příloha č. 11 Záškoláctví.

Cíle

Cílem je postupně snižovat vysokou omluvenou a neomluvenou absenci žáků a tak jim pomoci k úspěšnému dokončení studia.

Cílová skupina

Preventivní strategie je zaměřena na všechny žáky školy, protože problémy související s vysokou omluvenou i neomluvenou absencí se mohou v určitých životních situacích týkat všech žáků.

Metody a formy práce se žákem ohroženým vysokou omluvenou a neomluvenou absencí

a) pravidelné mapování vztahů žáků ke škole, školnímu prostředí (dotazníky s tematikou „Absence ve škole“), zkvalitnění přístupu pedagogů – sebereflexe, zlepšování klimatu ve škole, vytváření atmosféry tvořivého, klidného a harmonického prostředí, otevřeného ke všem žákům bez rozdílu a jejich rodičům.

- b)** komunikace se žáky a úzký kontakt s jejich rodiči, ověřování nepřítomnosti žáků ve škole, informace od rodičů a rodičům, pomoc s včasným případným řešením problémů, optimalizace životních perspektiv.
- c)** monitoring příčin absence žáků ve škole a jejich postupná eliminace, snahy vedoucí ke zlepšení.
- d)** spolupráce všech pracovníků ŠPP s ostatními třídními učiteli, spolupráce s metodikem preventivních aktivit z PPP Nový Jičín a dalšími odbornými pracovníky.
- e)** spolupráce s Městským úřadem Vítkov, odborem sociálního zabezpečení a spolupráce s odbornými komisemi při městském úřadě (např. komise sociální a školská, komise sociálně-právní ochrany dětí a mládeže).
- f)** pravidelná spolupráce pedagogických pracovníků formou konzultací situací, které by mohly vést k problémům absence žáků ve škole, vyhodnocování stávající a aktuální absence žáků ve škole.
- g)** využívání odborné literatury a videotéky všemi vyučujícími, popřípadě doplnění o nové tituly.
- h)** pravidelná účast školního metodika a ostatních pracovníků ŠPP na odborných seminářích.
- i)** poskytování informací o problematice sociálně patologických jevů vhodnými nástěnkami, zde jsou umístěny například kontakty odborných pracovišť, důležitá telefonní čísla, (např. linka důvěry, kontaktní centra aj.), besedy, přednášky, exkurze určené k prevenci záškoláctví.
- j)** využívání schránky důvěry, pravidelné vyhodnocování požadavků žáků. využití a podpora spolupráce školy s dalšími organizacemi – např. Centrum inkluze Vítkov, PPP Nový Jičín, SVP Nový Jičín, PČR Nový Jičín a Vítkov, lékaři specialisté, Probační a Mediační služba, Státní zastupitelství.
- k)** činnost pracovníků školního poradenského pracoviště:
 - probrat s dítětem, jak záškoláctví prožívalo, aby mohlo odžít své případné negativní pocity (strach z prozrazení, strach z následků, napětí, prázdnotu, nutnost lhát a kamuflovat);
 - vést rodiče ke zjištění, že negativní emoce už byly pro dítě dostatečným trestem;
 - připravit podmínky pro návrat do školy;
 - domluvit se s rodiči a školou na systému zvýšené kontroly docházky dítěte;
 - více se zajímat, jak se dítěti daří, co ve škole prožívá, včas řešit případné problémy.
- l)** vyvarovat se těmto nevhodným postupům pedagogů v naší škole:
za nejvíce rizikové v rámci prevence a řešení záškoláctví na školách a školských zařízeních se považuje:
 - nedůslednost učitelů v dodržování školního řádu, nastavených pravidel tříd, špatná komunikace s vedením školy, kolegy, žáky;
 - nejednotný, pseudohumánní přístup pedagogů v dodržování nastavených pravidel ve vztahu k řešení záškoláctví;
 - nekompetentní (mocenská, neprofesionální, žádná) komunikace s rodiči, zákonnými zástupci žáků;
 - shazující, škatulkující, zesměšňující, mocenská komunikace s žákem;
- m)** obavy ze setkání s rodiči. Základním předpokladem úspěšné práce třídního učitele je vzájemný lidský vztah mezi ním a žáky. Respektování a přijetí jeho

osobnosti ze strany žáků je prvním krokem k úspěchu. Dobrý vztah však neznamena snížování požadavků nebo přehlížení nedostatků. Třídní učitel je zpravidla se svými žáky v denním kontaktu, z pedagogických dokumentů zná skutečnosti žákova života, má k dispozici informace o jeho rodinném a sociálním prostředí. Zkušený pedagog dobře rozpozná žákovy povahové vlastnosti i způsob jednání, zda se u žáka dá předejít případnému záškoláctví. Učitel také působí na vznik pozitivního klimatu - učitel se snaží o kvalitní práci se žáky, rodiči i ostatními kolegy o citový soulad, cit pro spravedlivé hodnocení, úspěchy v oboru, pocit seberealizace, vytváření dobrých vztahů mezi žáky, které se promítají dále i do mimoškolního prostředí, důležitá prevence záškoláctví, šikany ze strany učitelů – předávat co nejvíce zkušeností, svým kladným přístupem vytvářet bezkonfliktní atmosféru.

Vyhodnocení preventivní strategie

O programu povede průběžné záznamy ŠPP, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy a ostatní pedagogické a v případě potřeby i nepedagogické pracovníky.

Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých aktivit, podává přehled o počtech žáků ohrožených vysokou absencí, schopnosti realizovat jednotlivá opatření podpory apod.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn:

- Zhodnocení výskytu počtu ohrožených žáků
- Rozbor řešení vysoké absence žáků školy, zaznamenání zkušeností pro řešení případů do budoucna.
- Zhodnocení navržených postupů, vedoucí ke snížené absenci žáka
- Zmapování absence žáků na konci školního roku

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu, s přihlédnutím k výstupům z jednání ŠPP. Pro další období bude přihlíženo při plánování na tato zhodnocení.

Východiska strategie prevence

Školní řád školy a vnitřní řád školského zařízení (je v souladu se základní platnou legislativou);

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů;

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek;

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů;

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů;

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných;

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, č. j.: 21291/2010-28;

Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, čj. 14 423/99-22;

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT-21149/2016)

STŘEDNÍ ŠKOLA ODRY

Metodický pokyn MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č. j. 37 014/2005-25;

Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví; č. j. 10 194/2002-14; možnost využití, připravuje se aktualizace ke dni 1. 9. 2018;

Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, č. j. MSMT-43301/2013;

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018, MŠMT;

www.msmt.cz

webové stránky příslušných krajských úřadů, PPP, SVP jednotlivých škol a školských zařízení.